

IMPROVING THE PRACTICE OF ACCOUNTING FOR BUDGETARY AND NON-BUDGETARY FUNDS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Toyinov Botir Ismatovich

Independent researcher (PhD) of Tashkent State University of Economics,

sherzod.murodov@eriell.com

Abstract. This article examines the issues of improving the practice of accounting for budgetary and non-budgetary funds in higher education institutions. Scientific proposals and practical recommendations were developed as a result of research.

Key words: budget funds, payment-contract funds, estimated costs, financial report, synthetic schedules, subschetes, analytical schedules, accounting balance.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА БЮДЖЕТ ВА БЮДЖЕТДАН ТАШҚАРИ МАБЛАҒЛАР БЎЙИЧА ҲИСОБ ЮРИТИШ АМАЛИЁТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Тўйинов Ботир Исмамович

Тошкент давлат иқтисодийёт университети мустақил изланувчиси,

Аннотация. Мазкур мақолада олий таълим муассасаларида бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлар бўйича ҳисоб юритиш амалиётини такомиллаштириш масалалари тадқиқ этилган. Изланишлар натижасида илмий таклиф ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: бюджет маблағлари, тўлов-контракт маблағлари, смета харажатлари, молиявий ҳисобот, синтетик счетлар, субсчетлар, аналитик счетлар, бухгалтерия баланси.

Ҳозирги пайтда молиялашни бюджетдан ташқари қўшимча манбаларини жалб қилиш бўйича таълим муассасаларининг фаолияти тобора тижорат тавсифига эга бўлмоқда. Тижорат фаолиятининг асосий мақсади ҳамон таълим муассасасини интеллектуал, таълимий, илмий, маданий ва ишлаб чиқариш имкониятини сақлаш ва ривожлантириш мақсадида молиявий барқарорлигини таъминлашдан иборат бўлиб қолмоқда. Демак, таълимни бошланғич тижорат билан уйғунлаштириш самарали шакллари топиш жиддий вазифа бўлиб қолмоқда.

Давлат таълим дастурлари ва стандартлари доирасида таълим хизмати кўрсатиш, биринчи галда таълим муассасасига тўлов асосида қабул қилиш, мулкнинг турли шаклидаги корхона, ташкилотлар ва муассасалар билан шартнома асосида мутахассислар тайёлаш олий таълим муассасасига молиявий тушумлар келадиган муҳим манбалардан бири ҳисобланади [1].

Олий таълим муассасалари (бакалавриат, магистратура)га ва ўрта махсус таълим муассасаларига тўлов-контракт асосида талабалар ва ўқувчилар қабул қилиш Вазирлар Маҳкамасининг қарори ва фармойиши билан белгиланган тўлов-контракт асосида қабул квоталари доирасида Давлат комиссияси томонидан амалга оширилади [2].

Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларига қабул қилиш бўйича Давлат комиссиясининг абитуриентларни тўлов-контракт асосида талабалikka (магистрантликка, ўқувчиликка) тавсия этиш тўғрисидаги қарори эълон қилингандан сўнг таълим муассасаси, буюртмачи (юридик шахс) билан абитуриент ўртасида контракт (уч томонлама) расмийлаштирилади.

Тўлов-контракт асосида ўқишга кирувчи жисмоний шахслар ўқишга қабул қилувчи таълим муассасаси билан контракт (икки томонлама) тузадилар.

Тузиладиган контрактларда томонларнинг мажбуриятлари ва зарур бўлган қўшимча шартлар келишиб олинади [2].

Ўқиш учун ҳақ тўлаш миқдори Молия вазирлиги ва Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан олий ва ўрта махсус таълим муассасаларига эга бўлган тегишли вазирликлар ва идоралар билан келишилган ҳолда белгиланади.

Ҳар бир ўқув йилида таълим муассасалари ўқитишнинг тўлов-контракт шакли бўйича тушадиган бюджетдан ташқари маблағлар бўйича календарь йил учун тушумлар ва чиқимлар сметалари ишлаб чиқади ҳамда тегишли вазирлик ва идораларга тасдиқлаш учун тақдим этади [2].

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2022 йил 29 декабрдаги 06/03-16-/21-сон хатига биноан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирининг 2018 йил 10 сентябрдаги 125-сон буйруғи билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси бюджет ҳисобининг стандарти (2-сонли БҲС) «Ягона счётлар режаси»ни (рўйхат рақами 3078, 20 октябрь 2018 йил) 2023 йилнинг 1 январидан УЗАСБО дастурий мажмуасига жорий этилди [3].

2023 йилнинг 1 январидан бошлаб бухгалтерия ҳисобини юритиш ва бухгалтерия ҳисоботларини тузиш ҳамда тақдим этиш бюджет ҳисобининг стандарти (2-сонли БҲС) «Ягона счётлар режаси» ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар бўйича УЗАСБО дастурий мажмуасининг янгиланган версияси асосида амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирининг 2023 йил 27 июндаги 45-сон «Ўзбекистон Республикаси Бюджет ҳисобининг стандарти (2-сонли БҲС) «Ягона счётлар режаси»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги буйруғига биноан ушбу бюджет ҳисоби стандартининг амал қилиш доираси фазначилик хизмати бўлинмалари, иқтисодиёт ва молия органлари, давлат ва бошқа мақсадли жамғармаларини тақсимловчи органлар, барча бюджет ташкилотларига фаолиятини қамраб олиши белгилаб қўйилди. Мазкур ўзгартириш ва қўшимчаларга мувофиқ бир неча моддалардаги «бошқа мажбурий тўловлар» деган сўзлар «ийғимлар» деган сўз билан алмаштирилди [4].

Тўлов-контракт маблағлари бўйича сметаларни тузиш, кўриб чиқиш ва тасдиқлаш ташкилотларнинг харажатлар сметаси учун Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2014 йил 15 декабрда 2634-сон билан рўйхатдан ўтган «Бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчиларнинг харажатлар сметаси ва штат жадвалларини тузиш, тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш тартиби тўғрисидаги Низом»да белгиланган тартибда амалга оширилади.

Тўлов-контракт маблағлари бўйича сметада тўлов-контракт маблағлар тушумларининг ҳажми ва ушбу маблағлардан фойдаланиш йўналишлари қонунчилик талабларидан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Тўлов-контракт маблағлар бўйича сметаларнинг даромад қисмига тўлов-контракт маблағларнинг шаклланиш манбалари бўйича қутилаётган маблағлар тушуми ва молия йилининг бошига маблағлар қолдиғи киритилади

Тўлов-контракт асосида кадрлар тайёрлаш учун тушган маблағлар таълим муассасаси тушумига киритилади.

Таълим муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт шакли бўйича тушумлари талабаларга сарфланадиган жорий харажатларга, моддий-техника базасини мустаҳкамлашга, ўқув жараёнини воситалар билан таъминлашга, жиҳозлар ва юмшоқ инвентарларни сотиб олишга, кутубхона фондини тўлдиришга, "Маънавий-маърифат" тадбирлари, "Универсиада" оммавий спорт тадбирлари, "Ниҳол" ижодий фестиваллари ва бошқа тадбирлар ўтказишга йўналтирилади.

Бунда, меҳнатга ҳақ тўлаш ва уни рағбатлантиришга йўналтирилган маблағлар ҳажми тушумлар умумий ҳажмининг 30 фоизидан ошиб кетмаслиги керак [2].

Ушбу харажатларни тўлов-контракт маблағларининг сметасининг харажатлар қисмида жами даромаддан ошмаган ҳолда режалаштириш, чораклар, ойлар кесимида амалга оширилади. Режалаштирилган харажатларнинг ҳар бирига ҳисоб-китоб илова қилинади. Шу билан бир қаторда қонунчиликка мувофиқ, тўлов-контракт маблағлари бўйича сметалар ҳисобидан ходимлар бирликлари сақланган ҳолларда, сметага худди бюджет маблағлари бўйича тузиладиган штатлар жадвалида кўрсатилган тартибда тузилган штатлар жадвали илова қилинади. Бунда, рўйхатдан ўтказиладиган тўлов-контракт маблағлар бўйича смета билан бирга штатлар жадвали ҳам рўйхатдан ўтказиш учун тақдим қилинади.

Олий таълим ташкилотларида тўлов-контракт маблағлари бўйича тузилган штатлар жадвалида маъмурий-бошқарув, маъмурий-хўжалик, ўқув-ёрдамчи ва бошқа ходимлар қуйидаги бўлим ходимлари орасидан бюджетдан меҳнат ҳақи ҳисобланмайдиганлари ҳисобга олинади:

- Ректорат;
- Ўқув-услубий бошқарма;
- Факультет;
- "Маркетинг" бўлими;
- "Илмий тадқиқот ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш" бўлими;
- Бухгалтерия;
- Ахборот технологиялари маркази;
- Кутубхона;
- Таҳририй-нашриёт бўлими;
- Девонхона и архив;
- Ўқитишнинг техник воситалари бўлими;
- Фуқаро муҳофаази ва меҳнат муҳофазаси бўлими;
- Техник-фойдаланиш ва хўжалик бўлими;
- Ўқув-ёрдамчи ходимлар;
- Халқаро бўлим;
- Магистратура бўлими;
- Иккинчи бўлим.

Штатлар жадвалида, шунингдек яқун бўйича алоҳида қаторда меҳнатга ҳақ тўлаш шартларида назарда тутилган меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармаси ва йил бўйича ҳисоб-китоблар натижасида устамалар тўлашга, қўшимчалар ва ходимларни моддий рағбатлантиришга йўналтириладиган маблағлар кўрсатилади.

Олий таълим муассасаси тўлов-контракт маблағлари бўйича штатлар жадвалини тузишда контракт маблағлари ҳисобидан иш ҳақи оладиган кафедра мудир, профессор, доцент, катта ўқитувчи, ассистент, ўқитувчи-стажёрларга мос равишда илмий даражасига мувофиқ меҳнат ҳақи белгиланади. Ушбу меҳнат ҳақи меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича базавий тариф ставкалари миқдорларидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади. Таълим муассасалари йилнинг ҳар чораги учун, чоракдан кейинги ойнинг биринчи ўн кунлигида, ўзлари бўйсунадиган вазирликлар ва идораларга тўлов-контракт асосида тушган маблағлар бўйича даромадлар ва харажатлар сметасининг бажарилиши ҳақида белгиланган тартибда ҳисобот тақдим этадилар [2].

Тўлов-шартнома ўқув шаклда мутахассислар тайёрлаш маблағлари тўғрисидаги ҳисоботда ўқишга қабул қилиш муддатлари бўйича режалаштирилган даромадлар ва харажатлар суммаси ҳамда уларнинг ижросига доир маълумотлар келтирилади [5].

Проф.Хамдамов Б.К. муаммонинг ечимига муносабат билдириб шундай ёзади: “Давлат бюджетидан ажратилган маблағлардан фойдаланиш самарадорлигини оширишнинг асосий омилларидан бири бюджет ташкилотларида ривожлантириш жамғармаси маблағларидан фойдаланишни мувофиқлаштиришдир”. Унинг фикрича, бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан ривожлантириш жамғармасини шакллантириш ва ундан фойдаланиш ҳисобини такомиллаштириш бўйича таклифлар бериш лозим [6].

Таълим соҳасида давлат мулки, хусусий ва давлат-шерикчилик муносабатлари ривожланаётган бир шароитида рақобат кураши харажатлар ва даромадларнинг самарадорлиги билан бир қаторда муассаса мулки(капитали)идан самарали фойдаланишга ҳам бевосита боғлиқ ҳисобланади. Жаҳоннинг ривожланган давлатларида ташкилот рентабеллигини аниқлашда капиталнинг айланиши ва даромадлилиги кўрсаткичлари асос қилиб олинади [7].

1-жадвал

Бюджет ташкилотларида бухгалтерия ҳисобини юритиш бўйича амалдаги йўриқномада хусусий капитални акс эттириш бўйича таклиф этилаётган қўшимчалар [8]

IV БОБ. МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР			
§ 1. Реализация ва харажатлар			
Маҳсулот (иш, хизмат)лар реализацияси	20	Маҳсулот (иш, хизмат)лар реализацияси	200
		Асосий воситалар ва бошқа активлар реализацияси	201
Бошқа харажатлар	21	Тақсимланадиган харажатлар	210
		Давр харажатлари	211
§ 2. Жорий йилга молиявий натижалар			
Бюджет маблағлари бўйича жорий йилга молиявий натижалар	23	Бюджет маблағлари бўйича жорий йилга молиявий натижалар	230
		Бюджет маблағлари бўйича ҳақиқий харажатлар	231
		Бюджетдан молиялаштириш	232
Тўловларнинг махсус турларига доир ҳисоб-китоблар бўйича жорий йилга молиявий натижалар	24	Тўловларнинг махсус турларига доир ҳисоб-китоблар бўйича жорий йилга молиявий натижалар	240
		Тўловларнинг махсус турларига доир ҳисоб-китоблар бўйича маблағлар ҳисобига амалга оширилган ҳақиқий харажатлар	241
		Таълим муассасаларида ҳисобланган ота-оналарнинг маблағлари	242
Таълим муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт маблағлари бўйича жорий йилга молиявий натижалар	25	Таълим муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт маблағлари бўйича жорий йилга молиявий натижалар	250
		Таълим муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт шаклидан тушган тушумлар ҳисобидан амалга оширилган ҳақиқий харажатлар	251
		Таълим муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт маблағлари бўйича даромадлар	252
Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари бўйича	26	Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари бўйича жорий йилга молиявий натижалар	260
		Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан амалга оширилган ҳақиқий харажатлар	261

жорий йилга молиявий натижалар		Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари бўйича даромадлар	26 2
Бошқа даромадлар бўйича жорий йилга молиявий натижалар	27	Бошқа даромадлар бўйича жорий йилга молиявий натижалар	27 0
		Бошқа даромадлар бўйича ҳақиқий харажатлар	27 1
		Бошқа бюджетдан ташқари даромадлар	27 2
		Инвентаризатсия натижасида ортиқча чиққан мол- мулклар	27 3
§ 3. Якуний молиявий натижалар			
Якуний молиявий натижалар	28	Бюджет маблағлари бўйича якуний молиявий натижа	28 0
		Тўловларнинг махсус турларига доир ҳисоб-китоблар бўйича якуний молиявий натижа	28 1
		Таълим муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт маблағлари бўйича якуний молиявий натижа	28 2
		Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари бўйича якуний молиявий натижа	28 3
		Бошқа даромадлар бўйича якуний молиявий натижа	28 4
		Бюджетга ва бюджетдан ташқари жамғармаларга ҳисобланган солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича имтиёзлар	28 5
§ 4.Хусусий капитал			
Хусусий капитал *	29	Устав капитали	29 0
		Резерв капитали	29 1
		Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари	292

***Изох.** Хусусий капитал ва унинг субсчётлари муаллиф томонидан тавсия қилинган.

Манба. Тадқиқотлар натижасида муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Афсуски, бизнинг амалиётимизда эса ҳали ҳам харажатлар ва тушумга нисбатан самарадорлик (рентабеллик) ҳисоблашга урғу берилмоқда. Бунинг оқибатида бюджет ташкилотига киритилган хорижий ва маҳаллий инвестицияларнинг ҳуқуқий расмийлаштирилиши талаб даражасида эмаслиги намоён бўлмоқда, уларнинг самарадорлигини ошириш усуллари илмий баҳс-мунозаралар ва тадқиқотлар объектига айланиб қолмоқда.

Таҳлилларнинг гувоҳлик беришича, ҳозирги шароитда олий таълим тизимидаги бюджет ташкилотининг молиявий маблағлари салмоғини солиштирадиган бўлсак, бюджетдан тушадиган ва нобюджет маблағлари ўртасидаги нисбат муассасаларнинг йўналишига қараб 80/20%, 70/30% ёки 50/50% ташкил этмоқда.

Бюджет ташкилотининг даромадлар ва харажатлар сметаси ижроси бўйича
бухгалтерия балансининг таклиф этилаётган шакли

Актив				Пассив			
		Сумма				Сумма	
Бўлим	Моддалар	Ҳисобот йили бошига	Ҳисобот йили охирига	Бўлим	Моддалар	Ҳисобот йили бошига	Ҳисобот йили охирига
I	Номол и-явий активлар	662 187 788,7	857 518 563,7	I	Хусусий капитал: * – Устав капитали – Резерв капитали – Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғар-маси маблағлари	-	-
II	Молиявий активлар	339 174 085,9	619 756 801,0	II	Узоқ муддатли мажбуриятлар (кредиторлар)	-	-
					Қисқа муддатли мажбуриятлар (кредиторлар) **	49 431 460,8	82 353 324,7
III	Дебиторлар	68 242 049,3	353 904 138,9	III	Молиявий натижалар	1 020 172 464,1	1 748 826 178,9
	Баланс	1 069 603 924,6	1 831 179 503,6		Баланс	1 069 603 924,6	1 831 179 503,6
				*Изоҳ: Хусусий капитал бўйича маълумотлар мавжуд эмас. **Баланс маълумотларида кредиторлик қарзлари узоқ ва қисқа муддатлига ажратилмаган			

Манба. Тадқиқотлар натижасида муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Фикримизча, бундай ҳолат айрим олий ўқув юртларининг ҳуқуқий мақомини ўзгартиришни талаб этади, бунинг бир нечта сабаблари мавжуд:

биринчидан, олий таълим муассасасининг ҳозирги ҳуқуқий мақоми давлат олий ўқув юрти статусига эга бўлган шароитда уларнинг юритаётган молиявий-хўжалик фаолияти аралаш мулкчилик эканлиги (шунинг қайд этиш лозимки, давлат мулк таркибида хусусий мулк ҳиссасининг мунтазам ошиб бориши тенденцияси) кузатилмоқда;

иккинчидан, олий таълим муассасалари фаолият юритишининг қонуний асоси ҳисобланган Устави мавжуд бўлишига қарамасдан, бироқ уларнинг хусусий капитали ва Устав

капитали шакллантирилмаган, бухгалтерия ҳисобида, хусусан улар бухгалтерия ҳисобининг ҳисоб регистрларида ва счётлар режаларида юритилмайди, молиявий ҳисоботларда акс эттирилмайди;

учинчидан, бюджет ташкилотларининг ҳисоб регистрлари мулкдан самарали фойдаланиш мақсадида даромадлар ва харажатлар ўртасида чизикли боғлиқликни тизимли таҳлил қилиш учун мослаштирилмаган;

тўртинчидан, бюджет ташкилотлари молиявий ҳисоботларида, хусусан, бухгалтерия баланси ва счётлар режасида устав капитали, резерв капитали акс эттирилмаган ва ҳ.к.

Юқоридаги камчиликларни бартараф этиш мақсадида тадқиқот ишида муаллиф томонидан иккита таклиф киритилди. Шулардан биринчиси, бюджет ташкилотларида бухгалтерия ҳисобини юритиш бўйича амалдаги Йўриқномага [8] ўзгартиришлар киритиш зарур деб ҳисоблаймиз. Бунинг учун бюджет ташкилотларини амалдаги счётлар режасининг III бўлимига қўшимча равишда 4-параграфни киритиш зарур ва уни "Хусусий капитал"-деб номлаш иқтисодий жихатдан асосланган бўлади (2-жадвал).

Мазкур таклиф этилаётган баланс шаклининг амалдаги бюджет ташкилоти балансида фарқли жихати шундаки, аввало баланснинг актив ва пассив қисмлари рақамланишида тенглик сақланади ва учтадан бўлимдан иборат қилиб тузилганлиги МДҲ ва Европа стандартларига мос келади. Шунингдек, дебиторлик ва кредиторлик қарзлари битта горизонтал текислик ва параллел чизикда жойлашганлиги муҳим ҳисобланиб, бу билан баланснинг киёсланувчанлигини таъминланади. Энг муҳими илк бора бюджет ташкилоти балансида ташкилотнинг мулки капиталнинг турлари ва манбалари кесимида туркумланиб, акс эттирилади.

3-жадвал

Балансга 1-илова

Балансдан ташқари счётларда ҳисобга олинган қийматликларнинг мавжудлиги тўғрисидаги маълумотнома

Балансдан ташқари счётлар

Кўрсаткичлар	Сатр коди	Йил бошига	Йил охирига
Ижарага олинган асосий воситалар (01)	380		
Масъул сақлашга олинган товар-моддий қимматликлар (02)	381	317 163,9	35 915,2
Қатъий ҳисобот бланклари (04)	382	24 800,2	53 409,8
Тўловга лаёқати бўлмаган дебиторларнинг ҳисобдан чиқарилган қарзлари (05)	383		
Марказлаштирилган таъминот бўйича тўланган моддий қийматликлар (06)	384	726,0	116 866,5
Ўқувчилар ва талабаларнинг қайтарилмаган моддий қийматликлар бўйича қарзлари (07)	385		
Кўчма спорт совринлари ва кубоклари (08)	386		
Тўланмаган йўлланмалар (09)	387		
Фойдаланишдаги инвентар ва хўжалик жиҳозлари (10)	388	22 147 888,3	27 508 404,9
Ҳарбий техникаларнинг ўқув предметлари (11)	389		

Эскирганларининг ўрнига берилган транспорт воситаларининг эҳтиёт қисмлари (12)	390	35 354,6	36 544,6
--	-----	----------	----------

Манба. Тадқиқотлар натижасида муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Шунингдек, олий таълимда фаолият юритаётган бюджет ташкилотлари балансида баланسدан ташқари счетлар маълумотларини акс эттириш балансининг иқтисодий моҳиятига мос келмайди – деб ҳисоблаймиз, бунинг сабаби, баланسدан ташқари счетларнинг ахборотлари балансининг мажбурий таркибий қисми сифатида унинг ўзида қайд этилганлигини қўришимиз мумкин. Ваҳоланки, мазкур маълумотлар бухгалтерия ҳисоби счетларининг ўзаро боғланиши (счетлар корреспонденцияси) натижасида шакллантирилмаган.

Фикримизча, мазкур камчиликни бартараф этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлигининг амалдаги бухгалтерия балансининг V боби “Баланسدан ташқари счетлар” бўлими номини “Баланسدан ташқари счётларда ҳисобга олинадиган қийматликларнинг мавжудлиги тўғрисидаги маълумотнома” – деб номлашни ва уни балансга илова шаклида киритишни таклиф этамиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

1. М.Х.Саидов. Олий таълим муассасаларини молиялаш. Т.:”Молия” – 2002 й. 42 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг 2012 йил 28 декабрдаги 508-сон буйруғига “Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида ўқитишнинг тўлов-контракт шакли ва ундан тушган маблағларни тақсимлаш тартиби тўғрисидаги”ги илова. (Адлия вазирлигида 2013 йил 26 февралда 2431-сон билан рўйхатга олинган) <https://lex.uz/docs/2137212>
3. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2022 йил 29 декабрдаги 06/03-16-/21-сон хатида 1-илова “Янги ва амалдаги счетлар режаси бўйича ўзаро Мувофиқлик жадвали”.
4. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирининг 2023 йил 27 июндаги 45-сон “Ўзбекистон Республикаси Бюджет ҳисобининг стандарти (2-сонли БХС) «Ягона счётлар режаси»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги буйруғи (Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2023 йил 14 июлда рўйхатдан ўтказилган, рўйхат рақами 3078-3). <https://lex.uz/ru/docs/6533213>
5. Остонакулов М. Бюджет ҳисоби. Дарслик – Т.:2007 , 127-б
6. Хамдамов Б.К. Халилов Б. Учет фонда развития бюджетной организации и её проблемы в Республики Узбекистан. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 1, февраль, 2018 йил. <https://interfinance.uz>
7. Модель Дюпона. формула расчета. 3 модификации. <http://finzz.ru/model-Dyupona-formula-3-modifi-kacii.html>
8. Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2010 йил 17 декабрдаги 105-сон буйруғига “Бюджет ташкилотларида бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги йўриқномани тасдиқлаш ҳақида”ги илова (Адлия вазирлигида 2010 йил 22 декабрда 2169-сон билан рўйхатга олинган). <https://lex.uz/docs/1714689>